

Evaluatie en vooruitblik

10 jaar Buurtonderneming Woensel-West

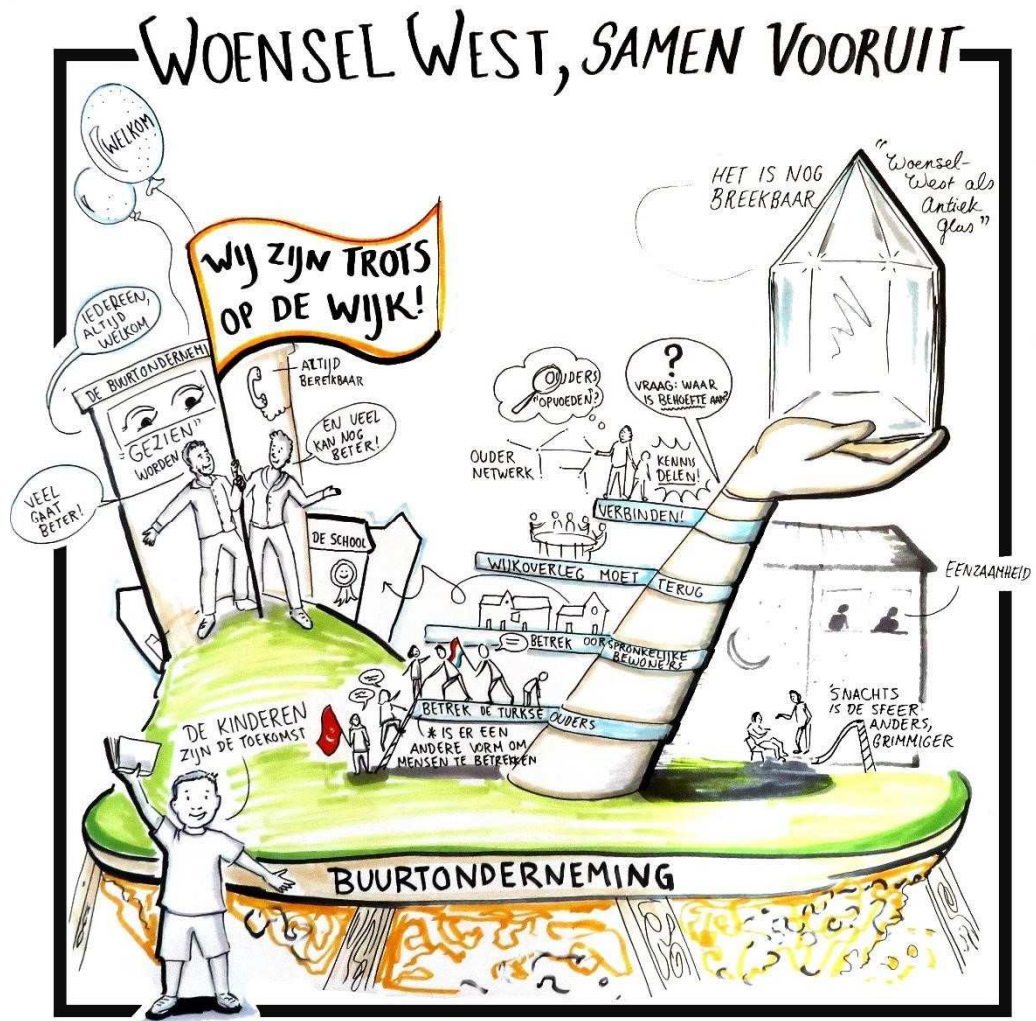

Andersson Elffers Felix

Maliebaan 16
Postbus 85198
3508 AD Utrecht

+31 30 236 30 30
mail@aef.nl
www.aef.nl

Kamer van Koophandel
30096560

De tekening van Betina van Meter (Bord en Stift). Deze is gemaakt tijdens de Buurtconferentie over Stichting Buurtonderneming Woensel West, 25 juni 2018.

Datum

27 november 2018

Opdrachtgever

Gemeente Eindhoven en Sint Trudo

Contact

Katy Hofstede (k.hofstede@aef.nl) en Lenny Vulperhorst (l.vulperhorst@aef.nl)

Referentie

ET41/10 jaar buurtonderneming woensel-west

Inhoud

1	Introductie	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Vraag en antwoord.....	4
1.3	Leeswijzer.....	4
2	Context	5
2.1	Woensel-West.....	5
2.2	De Buurtonderneming.....	5
2.3	Kosten	6
3	Resultaten	8
3.1	Werkwijze	8
3.2	Uitkomsten.....	9
4	Vooruitblik	11
4.1	Behoefte	11
4.2	Aanpak.....	11
4.3	Opdrachtgevers	12
5	Conclusies en advies	13
5.1	Antwoorden onderzoeksvragen	13
5.2	Aanbevelingen	14

1 Introductie

1.1 Aanleiding

In 2008 richtten de gemeente Eindhoven en woningcorporatie Sint Trudo de Buurtonderneming Woensel-West (BOWW) op. Die ging werken aan de fysieke en sociale opgaven in Woensel-West. De Buurtonderneming werd opgericht voor ten minste 10 jaar.

Nu is het 2018 en bestaat de Buurtonderneming 10 jaar. De gemeente en Sint Trudo hebben AEF gevraagd om in beeld te brengen wat in die tijd bereikt is. Zo komen ze tot een besluit om hun samenwerking al dan niet voort te zetten.

1.2 Vraag en antwoord

De gemeente en Sint Trudo stelden vier vragen:

- ***Wat zijn de doelstellingen van de Buurtonderneming?***
- ***Wat zijn de resultaten van 10 jaar Buurtonderneming Woensel-West?***
- ***Wat is op dit moment de (toegevoegde) waarde van de Buurtonderneming?***
- ***Hoe actueel zijn de doelstellingen? Welke opgaven liggen er nog? Hoe zijn die te bereiken? Is er toekomst voor de Buurtonderneming?***

AEF heeft drie bronnen van informatie gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden:

- Er is een buurtconferentie georganiseerd. Hier gingen bewoners en betrokkenen met elkaar in gesprek over de situatie in Woensel-West. Deze conferentie was op 26 juli 2018.
- De betrokkenen professionals zijn geïnterviewd over hun kijk op de Buurtonderneming en de ontwikkeling daarvan.
- De jaarverslagen van de BOWW en andere documenten zijn geanalyseerd om te kosten en opbrengsten in beeld te brengen.

1.3 Leeswijzer

Verderop in dit rapport leest u het antwoord op de onderzoeksvragen. In hoofdstuk 2 leest u over Woensel-West en de Buurtonderneming. Het hoofdstuk schetst dus vooral de feiten.

In hoofdstuk 3 leest u over de resultaten van de Buurtonderneming en de buurt zelf. Dat zijn feiten, gecombineerd met het beeld van professionals en bewoners in de conferentie.

Hoofdstuk 4 kijkt vooruit en vat de beelden samen die er bestaan over de toekomst van de Buurtonderneming. Hoofdstuk 5 sluit af met conclusies en advies.

2 Context

2.1 Woensel-West

Woensel-West is een buurt in Eindhoven. De buurt wordt officieel ook wel gekenmerkt als 'Groenewoud'. Door Eindhovenaren wordt ze ook wel 'de Edison' (naar de grootste straat) genoemd. Er wonen ongeveer 4.000 mensen.

Binnen Eindhoven staat Woensel-West bekend als een volksbuurt. Er woonden altijd veel mensen met een laag inkomen. De buurt kende ook veel sociale problemen en overlast. Hoewel de groep niet-zelfredzame mensen in Woensel-West niet eens veel groter is dan in andere buurten, is hun problematiek in Woensel-West gemiddeld ernstiger.¹

In 2007 wees toenmalig minister Vogelaar de buurt aan als één van de 40 Nederlandse wijken waar extra stimuleringsmaatregelen voor kwamen. Dit waren de zogeheten 'Vogelaarwijken'. Het doel van de stimuleringsmaatregelen was de sociale, economische en fysieke achterstanden te bestrijden.

Voor Woensel-West werden drie 'doorbraakthema's' benoemd:

- Stimuleren van een vruchtbaar ondernemersklimaat.
- Realiseren van een breed multifunctioneel centrum voor spelen, integreren en leren.
- Aanpak van problemen achter de voordeur.

Woningcorporatie Sint Trudo en gemeente Eindhoven zetten in 2009 een team op om uitvoering aan deze plannen te geven. Dat werd Stichting Buurtonderneming Woensel-West.

2.2 De Buurtonderneming

In de formele documenten staat als officiële doelstelling van de Buurtonderneming:

De stichting heeft als doel om op basis van vastgestelde visies en plannen samen te werken aan de uitvoering van sociale, economische en fysieke opgaven in Woensel-West. Tevens is één van de doelstellingen het mede coördineren van activiteiten en projecten gericht op de wijk ter realisatie van de in het wijkactieplan krachtwijk Woensel-West beschreven doorbreekthema's.

Tot slot is een doelstelling om in het algemeen bijdragen te leveren aan de emancipatie van bewoners, verbeteren van de beleving van de fysieke leefomgeving (decor) en verbetering van het imago van de wijk Woensel-West.

¹ Gemeente Eindhoven (2017) Woensel-West gebiedsanalyse deel II

Andersson Elffers Felix

De Buurtonderneming bestaat uit een vast team van zo'n vijf medewerkers, aangevoerd door twee coördinatoren: één coördinator fysiek en één coördinator sociaal. Zij zetten allerlei activiteiten op om de bovenstaande doelstellingen te realiseren.

Voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn:

- Het beheren van buurtcentrum SPIL, de fysieke ontmoetingsplek in de wijk.
- Het organiseren van allerlei activiteiten voor schoolgaande kinderen, zoals 'Woordenschat' en lessen in muziek, dans, toneel et cetera.
- Het verbinden van vragers en aanbieders van vrijwilligerswerk.
- Het coördineren van regelmatig casusoverleg en het organiseren van netwerklunches voor professionals in het sociaal domein.
- Het organiseren van activiteiten voor de buurt (aanvullend op wat de buurt zelf organiseert).

Bijzonder aan de aanpak in Woensel-West is dat bewoners worden gestimuleerd om zich in te zetten voor hun buurt. Mensen die bereid zijn om vrijwilligerswerk te doen, kunnen eerder worden geplaatst in een Trudo-huurwoning en een huurkorting krijgen. Deze 'ingeplaatste' bewoners geven bijvoorbeeld taalles aan kinderen met een taalachterstand.

2.3 Kosten

De tabel hieronder laat de uitgaven zien van de Buurtonderneming tussen 2011 en 2018. In 2009 en 2010 liep het geld nog niet via de stichting.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ²
Salariskosten	€ 187.546	€ 159.992	€ 220.185	€ 226.619	€ 321.917	€ 330.875	€ 321.824	€ 248.500
Overige kosten	€ 45.202	€ 75.598	€ 99.211	€ 68.305	€ 74.716	€ 41.433	€ 62.396	€ 75.000
Totale kosten	€ 232.748	€ 235.590	€ 319.396	€ 294.924	€ 396.633	€ 372.308	€ 384.220	€ 323.500

Het geld voor deze uitgaven komt van de gemeente en Sint Trudo. Elk jaar geven ze allebei een bijdrage aan de stichting. De tabel hieronder laat zien in welke verhouding ze bijdragen. Daarbij laten we overige inkomsten zoals giften buiten beschouwing.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹
Gemeente	50,4%	50,0%	50,0%	57,6%	50,0%	38,6%	38,7%	19,9%
Sint Trudo	49,6%	50,0%	50,0%	42,4%	50,0%	61,4%	61,3%	80,1%

Tot 2015 was de bijdrage van beide partners ongeveer even groot. Daarna is de bijdrage van de gemeente teruggelopen (ook in absolute zin) en is de bijdrage van de woningcorporatie juist gegroeid. De gemeente Eindhoven heeft naar aanleiding van het conceptrapport hierover in een mail van 9 november 2018 opgemerkt: "in de toelichting op de kosten wordt foutief aangegeven dat de gemeente vanaf 2015 minder heeft bijgedragen aan de BOWW dan de gemeente. Voor 2018 heeft de gemeente minder bijgedragen aan de BOWW. Hier staat tegenover dat er in 2018 1 fte is teruggebracht naar de buurt".

² De cijfers over 2011 – 2017 zijn realisatiecijfers; de cijfers over 2018 zijn begrotingscijfers

Andersson Elffers Felix

De huurkorting die Sint Trudo toekent aan ingeplaatste bewoners is in deze tabellen niet meegerekend. In de afgelopen acht jaar hebben in totaal ongeveer 200 huurders deze korting 24 maanden lang ontvangen: in totaal een bedrag van € 480.000,- oftewel € 60.000,- per jaar voor rekening van Sint Trudo.

3 Resultaten

3.1 Werkwijze

In interviews en op de werkconferentie is aan de betrokkenen gevraagd naar sterke en zwakke punten van de manier waarop de Buurtonderneming werkt. Over het algemeen waren zij eensgezind in hun kijk op de BOWW-aanpak.

Sterke punten:

Als sterke punten van de Buurtonderneming werden genoemd:

- Er is volgens een duidelijke visie aan de wijk gewerkt, met duidelijke doelen en een heldere aanpak. Dat gaf richting aan de stimuleringsmaatregelen.
- De aanwezigheid en aanspreekbaarheid van professionals in de buurt
- Het casuoverleg en de netwerklunch voor professionals in het sociaal domein worden als nuttig ervaren. Dankzij die activiteiten weten professionals elkaar beter te vinden.
- Professionals durven ‘buiten de lijntjes’ te kleuren en naar creatieve oplossingen te zoeken als ze problemen moeten oplossen in de wijk.
- Omdat de Buurtonderneming een aparte stichting is, kunnen er verschillende wijkgerichte geldstromen bij elkaar komen. Zo wordt ‘wijkgericht werken’ beter mogelijk.
- De focus in het sociale domein ligt op kinderen. De betrokkenen zien dat als positief, omdat dergelijke initiatieven (op de lange termijn) een zeer gunstig en blijvend effect hebben.

Zwakke punten:

Als verbeterpunten van de Buurtonderneming werden genoemd:

- De werkwijze kent niet veel initiatieven (of capaciteit) om ook bemoeizorg en geestelijke zorg te ondersteunen, terwijl daar wel veel behoefte aan is in de wijk. Bewoners hebben allerlei ideeën over de aanpak van deze problematiek, aanvullend op het door de gemeente bekostigde steunpunt financiën en het Centrum voor psychiatrische hulp ‘De Tulp’ opgericht. Deze initiatieven hebben echter nog wel ondersteuning nodig om blijvend meerwaarde te kunnen leveren.
- Bepaalde delen van de bevolking worden minder goed bereikt dan andere. Daarbij spelen soms culturele verschillen een rol (Turkse gemeenschap), maar net zozeer verschillen in sociale achtergrond of woonsituatie (huren bij Sint Trudo vs. koopwoning). De Buurtonderneming wordt door sommigen als erg laagdrempelig beschouwd, terwijl anderen juist afstandelijk worden tot nu toe minder goed bereikt. Dit betekent dat sommige buurtbewoners zich eigenaar voelen van de Buurtonderneming en anderen in het geheel niet. Idealiter is de Buurtonderneming voor iedereen.

Al met al is er waardering voor de manier waarop de Buurtonderneming te werk gaat. De volgende paragraaf beschrijft tot welke resultaten dit leidt.

3.2 Uitkomsten

In deze paragraaf leest u hoe de buurt de afgelopen jaren veranderd is. We laten daarbij zoveel mogelijk zien hoe de Buurtonderneming daaraan heeft bijgedragen. Het blijft echter lastig om hun invloed te scheiden van andere initiatieven en ontwikkelingen.

Sfeer in de wijk

De sfeer in Woensel-West is afgelopen jaren flink verbeterd. Bewoners vertrouwen elkaar meer, zo geven ze aan op de buurtconferentie (in een reactie op het concept rapport wijst de gemeente er op dat de buurtconferentie niet maatgevend is; er zijn ook signalen dat het tegendeel het geval is).

Er zijn veel bewoners die zich (op wat voor manier dan ook) inzetten voor de buurt. In Woensel-West vinden bijna drie keer zoveel mensen dat de buurt vooruit is gegaan ten opzichte van het Eindhovens gemiddelde.

De Buurtonderneming heeft daar een grote rol in gespeeld. Door alle activiteiten die de BOWW organiseert, hebben meer bewoners de kans om elkaar te ontmoeten. De taalprojecten maken het letterlijk makkelijker om elkaar te verstaan. En mede dankzij het systeem met 'ingeplaatsten' heeft Woensel-West het hoogste aandeel vrijwilligers van heel Eindhoven.

Toch is Woensel-West nog steeds een kwetsbare buurt. Er blijven verschillen tussen groepen bewoners. Bovenal zijn er veel bewoners die buiten alle groepen lijken te vallen en die op zichzelf aangewezen zijn. Voor hen zijn eenzaamheid en geestelijke moeilijkheden vaak een probleem.

Onderwijs

Onderwijs is hét beste voorbeeld van vooruitgang in Woensel-West. Het boegbeeld daarvan is basisschool 't Palet. Deze school werd rond 2010 nog als zwakke school gezien, maar werd recent uitgeroepen tot beste school van Brabant. De leerlingen van 't Palet halen, in vergelijking met andere scholen, daardoor relatief gezien bijzonder hoge cito-scores.

De Buurtonderneming heeft daaraan bijgedragen, vooral door middels 'ingeplaatste' vrijwilligers capaciteit te leveren voor buitenschoolse activiteiten. Zonder die vrijwilligers, zo stelt de directeur van 't Palet, had de school het keurmerk excellent niet gehaald. Een andere voorwaarde voor dit succes is de begeleiding die 't Palet biedt.

Naast het succes van de basisschool is ook op andere punten het onderwijs vooruit gegaan. Een recente gebiedsanalyse van de gemeente³ liet zien dat het aantal jongeren met een startkwalificatie vanaf 2011/2012 sterk gestegen is. Dat komt omdat er na stedelijke vernieuwing meer mensen met een hoog inkomen in de buurt wonen.

Veiligheid

Wat betreft veiligheid kent Woensel-West twee gezichten. De *registratie* van criminaliteit geeft aan dat de veiligheid in de buurt is verbeterd. Cijfers van het CBS laten zien dat het aantal gevallen van diefstal, vernieling en geweld tussen 2010 en 2015 met 8,1% is teruggelopen. Dat is ook nog eens sneller dan in de omliggende buurten (stadsdeel Woensel-Zuid was 6,7%).

Die positieve trend kan te maken hebben met de aanpak van een aantal broeinesten van overlast. Zo heeft de Buurtonderneming meegewerkt aan veiligheidsinitiatieven rond prostitutie, bepaalde cafés en drugs.

³ Gemeente Eindhoven (2017) Woensel-West gebiedsanalyse

De *beleving* van veiligheid is niet zo hard gestegen. Een omgevingsanalyse van de gemeente laat wat schommelingen zien, maar uiteindelijk geen grote verbetering. Dat is ook wat de mensen op de conferentie zeiden. Ze waren blij dat de prostitutiepleintjes zijn aangepakt. Ook waarderen ze dat sommige professionals veroorzakers van overlast goed aanspreken. Maar vooral 's nachts kan de sfeer nog steeds grimmig zijn.

Er zijn allerlei redenen waarom de beleving en registratie van elkaar verschillen. Registraties geven soms geen goed beeld. Mensen doen bijvoorbeeld soms geen aangifte; zeker in Woensel-West. Andersom beleven mensen een buurt met een slechte reputatie sneller als onveilig, ook als er al jaren geen reden meer is voor die reputatie.

Fysieke omgeving

Sint Trudo heeft de afgelopen jaren flink gebouwd aan het fysieke voorkomen van Woensel-West. Te denken valt aan nieuwe gebouwen aan de Edisonstraat, de plinten van de Westsidestores en Volta Galvani. Ook de gemeente heeft dat gedaan (openbare ruimte, Spilcentrum).

Bewoners en betrokkenen zijn positief over de manier waarop de fysieke aanpassingen de uitstraling van de wijk veranderd heeft. Ze vinden dat de buurt er beter uitziet. Oude of vervallen plekken zijn opgeknapt. En het SPIL-centrum in de buurt is een belangrijke plek geworden voor allerlei initiatieven, vooral voor kinderen.

Eén van de nadelen van deze fysieke vernieuwing is de verplaatsing van personen. Sociale cohesie wordt genoemd als één van de belangrijkste succesfactoren voor een fijne wijk (zie ook hoofdstuk 3). Bestaande sociale verbanden zijn op bepaalde plekken in de wijk verbroken om fysieke vernieuwing mogelijk te maken.

Vertrouwen in publieke instituties

De bewoners van wijken zoals Woensel-West hebben vaak weinig vertrouwen in de overheid. De drempel om contact te zoeken met overheidsorganisaties is hoog en als ze al contact leggen, lijkt het vaak lang te duren voordat de overheid met hun signalen aan de slag gaat. Dat geldt ook voor andere publieke organisaties zoals woningcorporaties.

In Woensel-West lijkt de Buurtonderneming het vertrouwen in publieke instanties te hebben vergroot. De mensen die wij gesproken hebben, zijn over het algemeen positief over de aanpak van de Buurtonderneming. Het belangrijkste daarbij is dat zij zich door de mensen van de Buurtonderneming gehoord voelen. De overheid heeft in Woensel-West een gezicht. Bovendien wordt er op vragen van burgers gereageerd met aandacht en actie. Dat is het belangrijkste succes van de Buurtonderneming, zeggen bezoekers van de buurtconferentie.

4 Vooruitblik

De Buurtonderneming is in 2009 opgericht met een looptijd van ten minste 10 jaar. Nu die periode bijna voorbij is, speelt de vraag of de Buurtonderneming moet worden voortgezet. Dat hangt af van drie factoren:

- Of er nog steeds **behoefte** is aan extra ondersteuning voor Woensel-West.
- Of de **aanpak** met een Buurtonderneming nog steeds de meest geschikte vorm is.
- Of de **opdrachtgevers** nog steeds baat hebben bij de Buurtonderneming.

4.1 Behoefte

Het onderwijs is enorm verbeterd. Ook de sfeer in de buurt, de veiligheid en de fysieke omgeving zijn beter geworden. De Buurtonderneming heeft daarin een belangrijke rol gespeeld. Toch is Woensel-West nog steeds geen gewone buurt. Het blijft een gebied waar meer sociale problemen zijn dan gemiddeld in Eindhoven.

Ook de resultaten van de Buurtonderneming zelf zijn er (nog) niet voor de eeuwigheid. De betrokkenen waarschuwen: 'het ijs is nog dun'. De Buurtonderneming werkt in domeinen waar Woensel-West van ver moest komen. Er kan zomaar een terugval komen. Daarom blijft het belangrijk om de initiatieven van de Buurtonderneming voort te zetten.

De conferentie leverde daarvoor een metafoor: Woensel-West is niet van plexiglas, maar van antiek glas. Als je het uit je handen laat vallen, breekt het. De vraag wanneer Woensel-West zonder Buurtonderneming kan, werd op de conferentie beantwoord met 'nog niet'. De vrees voor terugval is zo groot dat dit thema tijdens de conferentie steeds weer aan bod kwam.

4.2 Aanpak

Uit ons onderzoek blijkt dat professionals en bewoners willen dat de Buurtonderneming blijft bestaan. Ze waarderen de aanpak en zien op veel punten graag continuïteit in die manier van werken, zie ook paragraaf 3.1.

De voormalig vicepresident van de Raad van State, Herman Tjeenk Willink, beschrijft in een aantal lezingen en publicaties wat hij 'de verwaarloosde staat' noemt. Hij ziet drie ongezonde patronen: te grote afstand tot burgers, kortetermijndenken, en te veel financieel-economische logica. De Buurtonderneming weet deze drie patronen juist te vermijden:

- In Woensel-West voelen burgers zich gehoord. De overheid, in de vorm van de Buurtonderneming, is benaderbaar en responsief. Deze burgers behoren juist tot een sociaaleconomische groep die vaak reden heeft om zich niet gehoord te voelen. Wij adviseren om voorzichtig om te gaan met het groeiende vertrouwen dat mensen in Woensel-West hebben in hun lokale overheid.

- De BOWW is opgezet met een langetermijnvisie voor 10 jaar. Die lange looptijd, zeldzaam in publiek beleid, is hard nodig. Een buurt veranderen kost immers vele jaren.⁴ De eerste resultaten worden nu zichtbaar. Kinderen die de afgelopen jaren opgroeiden in Woensel-West konden het belang ervaren van goed onderwijs en samenleven met ‘andere’ mensen. Wat hun ouders niet lukt, lukt de kinderen wél.
- Ten derde kent de BOWW doelgericht beleid. Dat weegt op tegen te veel financieel-economische redereringen. Zo’n redenering zou zijn: “de BOWW is een succes, het gaat beter met de wijk Woensel-West, en dus moet het geld nu naar een andere wijk.” Die redenering gaat voorbij aan de uitzonderlijke effectiviteit van de Buurtonderneming. Het geld in andere wijken steken betekent al snel dat het minder goed besteed is.

De aanpak van de Buurtonderneming is in die drie opzichten innovatief en uniek te noemen.

4.3 Opdrachtgevers

De opdrachtgevers voor de Buurtonderneming zijn woningbouwcorporatie Sint Trudo en de gemeente Eindhoven. Zij dragen de kosten van de BOWW, ongeveer € 355.000,- oftewel € 89,- per inwoner, maar profiteren ook van de opbrengsten.

Hoe de gemeente en Sint Trudo verder willen, is afhankelijk van hun visie. Hoe zien zij Woensel-West?

- Is Sint Trudo en de gemeente Woensel-West zien als **gemiddelde probleemwijk** is het voorstelbaar om de Buurtonderneming de komende jaren af te bouwen. De buurt krijgt dan dezelfde aanpak als andere, vergelijkbare buurten in Eindhoven. De afbouw van de BOWW moet wel op een verantwoorde manier gebeuren. De coördinatie van vrijwilligers en sociale professionals moet worden overgedragen aan een andere speler. Daarvoor is een korte verlenging van de looptijd van de Buurtonderneming nodig.
- Als Sint Trudo en de gemeente de buurt zien als **innovatiegebied**, is het voorstelbaar om de Buurtonderneming voort te zetten. De Buurtonderneming is een creatieve aanpak voor sociale problemen, met de buurt als ontwikkelomgeving voor wijkgericht werken. De focus van de Buurtonderneming ligt dan op verdieping. De BOWW ontwikkelt zijn aanpak door en betreft steeds meer groepen bewoners. In deze visie is het passend als de gemeente (weer) een grotere rol pakt en lerend te werk gaat.
- Ook als Sint Trudo en de gemeente de buurt zien als **emancipatiewijk**, is het voorstelbaar om de Buurtonderneming door te zetten. In dat geval komt er verbreding in de focus van de Buurtonderneming, met meer aandacht voor bestrijding van armoede, werkloosheid, psychiatrische problemen en eenzaamheid. De BOWW dient als ‘ladder’ voor de bewoners en bevordert de doorstroom in de wijk. Woensel-West blijft een volkse wijk, maar wel één met kansen.

Elke optie kan een logische stap zijn, afhankelijk van de visie van Sint Trudo en de gemeente. In het volgende hoofdstuk staat ons advies wat wij het meest gewenst achten.

⁴ Het SCP (2012) vond in hun artikel ‘Statusontwikkeling van wijken in Nederland 1998-2010’ dat de meeste Nederlandse buurten meer dan twaalf jaar nodig hebben om te veranderen. Internationaal suggereerden Freeman & Braconi (2004) in ‘Gentrification and Displacement New York City in the 1990s’ dat tien jaar het absolute minimum is voor buurtverandering, en dan alleen wanneer er naast sociaal beleid ook fysiek beleid is.

5 Conclusies en advies

5.1 Antwoorden onderzoeksvragen

De gemeente en woningbouwcorporatie Sint Trudo stelden vier vragen:

1. Wat zijn de doelstellingen van de Buurtonderneming?

Kort samengevat moet de Buurtonderneming de sociale, economische en fysieke toestand van Woensel-West verbeteren. Dat doet zij met eigen activiteiten, het werven en coördineren van vrijwilligers en door ondersteuning van (andere) sociale professionals in de wijk.

2. Wat zijn de resultaten van 10 jaar Buurtonderneming Woensel-West?

De werkwijze blijkt een zeldzaam succes: in de voorliggende decennia is ook veel geld en aandacht in Woensel-West gestoken, maar nog nooit met vergelijkbaar resultaat. De buurt is er onmiskenbaar op vooruit gegaan. Het onderwijs is enorm verbeterd. Ook de sfeer in de buurt, de veiligheid en de fysieke omgeving zijn beter geworden. Dat komt voor een deel door externe ontwikkelingen⁵ maar voor een deel ook door de Buurtonderneming. De professionals en veel bewoners zijn blij met de Buurtonderneming.

3. Wat is op dit moment de (toegevoegde) waarde van de Buurtonderneming?

De Buurtonderneming zorgt voor de inzet en coördinatie van vrijwilligers. Ze organiseert activiteiten voor schoolgaande jeugd en andere bewoners. Ook faciliteert en coördineert ze de inspanningen van verschillende professionals in de wijk. Dat vergroot de sociale cohesie in de buurt en voorkomt een terugval van de buurt. Het voorkomen van een terugval vereist stabiliteit in de wijkaanpak en het blijvend faciliteren van een open samenwerking van professionals op buurtniveau. De kosten daarvoor, circa € 89 per inwoner per jaar, zijn beperkt. Het is opzienbarend dat er voor zo'n klein budget zo veel bereik is.

4. Hoe actueel zijn de doelstellingen? Welke opgaven liggen er nog? Hoe zijn die te bereiken? Is er toekomst voor de Buurtonderneming?

De rol van de Buurtonderneming is nog niet uitgespeeld. De buurt heeft mede door de inzet van Stichting Buurtonderneming de weg naar boven gevonden, maar staat nog op hetzelfde hellende vlak. Nog steeds kent Woensel-West een aantal (vooral sociale) opgaven die nog aandacht vragen, vooral op het gebied van inclusiviteit, armoede, eenzaamheid en psychiatrie. Er is angst voor terugval. Er is dus toekomst voor de Buurtonderneming. Voor hoe lang en in welke vorm, is afhankelijk van de gemeente en Sint Trudo.

⁵ Bijvoorbeeld: Door de betere economie dalen de werkloosheid en de criminaliteit. Verder zijn er initiatieven in Woensel-West die ook zonder Buurtonderneming een effect zouden hebben, zoals de sloop van oude huurhuizen en nieuwbouw van koophuizen.

5.2 Aanbevelingen

In de afgelopen 10 jaar heeft Woensel-West de weg naar boven gevonden, mede dankzij de Buurtonderneming. Tegelijkertijd is de buurt is nog kwetsbaar. AEF acht het risico op terugval groot en adviseert te blijven investeren om op de langere termijn duurzamer succes te behalen.

Zoals beschreven in paragraaf 4.3 staan de opdrachtgevers van de Buurtonderneming voor een keuze. Ze kunnen hun (financiële) middelen blijven inzetten voor de BOWW óf zich richten op andere projecten. Welke keuze ze maken, is afhankelijk van hun visie op Woensel-West.

Welke visie op de buurt is het meest passend?

Zoals gesteld in paragraaf 4.2, worden dankzij de buurtonderneming de gebruikelijke patronen van een 'verwaarloosde staat' doorbroken. De buurtonderneming is benaderbaar en responsief, gericht op de lange termijn, en een voorbeeld van doelgericht beleid. Met de Buurtonderneming doen de gemeente en Sint Trudo goed wat ergens anders vaak fout gaat.

Woensel-West is op nationaal niveau uniek: een wijk waarin 10 jaar lang een bijzonder experiment heeft plaatsgevonden. AEF adviseert dus om de Buurtonderneming te zien als een waardevolle vorm van innovatief overheidsbeleid. De BOWW kan Woensel-West verder helpen, maar ook laten zien wat werkt (om dat dan elders óók in te zetten).

Hoe kan de Buurtonderneming verder?

Ons advies is om:

- Voort te bouwen op het vertrouwen dat de BOWW van de inwoners krijgt.
- Vast te houden aan langetermijndoelen rond emancipatie en de volgende generatie.
- Door te gaan met de Buurtonderneming voor ten minste de komende 5 jaar.
- In die periode de werkwijze door te ontwikkelen, ook met het oog op latere afbouw.

Hoe kan de Buurtonderneming zich doorontwikkelen?

Wanneer de Buurtonderneming wordt voortgezet, adviseren we voor de komende jaren:

- Meer aandacht voor sociale veiligheid, inclusiviteit en emancipatie.
- Meer aandacht voor groepen die nu nog minder gehoord (lijken) te worden.
- Een grotere rol van de gemeente bij de Buurtonderneming. Dat hoeft niet (alleen) in financieel opzicht maar dat kan ook door inhoudelijke betrokkenheid.
- Werkendeweg vast te stellen welke BOWW-activiteiten kunnen worden overgedragen aan andere professionals en welke activiteiten kunnen worden overgedragen aan de bewoners zelf, zonder de buurt meer kwetsbaar te maken.

Wanneer is de Buurtonderneming 'klaar'?

Ons advies richt zich op het versterken van de kracht van de buurt. Uitgaande van de gedachte dat een stichting zoals de Buurtonderneming zich idealiter overbodig maakt, concluderen wij dat haar missie geslaagd is als:

- De sociale veiligheid in de buurt zo hoog is dat buurtbewoners in de openbare ruimte gemakkelijk contact met elkaar maken.
- Sociale en gemeentelijke diensten (zoals het wijkteam, schuldhulpverlening, jeugdwerk) elkaar gemakkelijk vinden en dat ook blijven doen bij het wegvallen van spilpersonen.
- Andere partijen verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen voor het coördineren van activiteiten en vrijwilligers (erfgenaam van de Buurtonderneming).
- Er een ander benaderbaar en responsief gezicht is in de wijk, waarmee de gemeente het vertrouwen van haar burgers verdient.